

אמר מר: שנינו בברייתא: **ניטלו עינבליהן** — **עדיין טומאתן עליהן**, שאין נטילת העינבל נחשבת שנשברו [וכמו כן אף על פי שלא נטמאו, ראויים הם לקבל טומאה].

ותמהינן: **למאי חזו** זוג של תינוק שעשוי לקול וניטל ענבלו⁽⁴⁵⁾ הרי אינם ראויים לכלום, ומדוע הוא נחשב עדיין כלי?

ומשנינן: **אמר אביי: הואיל שההדיוט יכול להחזירו ללא מעשה אומן, לא בטל ממנו תורת כלי**⁽⁴⁶⁾.

וקשה מברייתא זו, שמפורש בה כי בלי עינבל אין הזוג מקבל טומאה.

ומשנינן: **הני מילי** שזוג בלא עינבל אינו מקבל טומאה — **בזוג של תינוק, דלקלא עבידי ליה**. וללא עינבל אינו משמיע קול, ולא חשוב כלי.

אבל זוג של גדול [של איש] — **תכשיט הוא ליה**, ומקבל טומאה כדין תכשיט, **אף על גב דלית ליה עינבל**.

ב צריך דרשא ללמד שתכשיט נחשב כלי מעשה. ומבאר שם שדעת הרמב"ם שהסוגיא כאן לא דנה מה נחשב "כלי" משום שמדובר כאן על זוג וענבל שיש לכל אחד מהם שם בפני עצמו וזה מחשיב כל אחד מהם לכלי, אלא הסוגיא דנה מדוע כל אחד מהם נחשב "כלי מעשה" והרי אינו ראוי לשימוש בפני עצמו, ולפי דבריו מדויק לשון הקושיא למאי חזי. וראה להלן.

46. הרמב"ם [כלים י, טו] פסק שחצוצרה המורכבת מחוליות, אם חיבור החלקים צריך מעשה אומן היא נחשבת "כלי", ואם גם הדיוט יכול להרכיבה אינה נחשבת כלי ואינה מקבלת טומאה אפילו כשהיא מחוברת. והשיג עליו הראב"ד שבסוגיא כאן מבואר שהסברא היא הפוכה שאם הדיוט יכול להחזירה הכלי מקבל טומאה אפילו כשהוא מפורק ובודאי שאם הוא מחובר הוא מקבל טומאה? ומלבד שהסברא היא להיפך [שהדיוט יכול לחברה נחשב יותר כלי מחובר] מפורש כאן בסוגיא שזוג וענבל שהם דבר שהדיוט יכול לחברם, נחשבים לכלי כשהם מחוברים לכל הדיעות.

והמגיד משנה מתרץ שהרמב"ם מדבר על כלי מורכב מחוליות ברפיון, שעשוי לפירוק וחיבור תדיר ולכן אם כל אחד מפרקו ומחברו

[להבא] גם אם ניטלו ענבליהן יקבלו טומאה מכאן ולהבא. אולם בתוספות [ד"ה אלא] נראה שהם לא גרסו ברש"י תוספת זו, והקשו עליו שבודאי כך הוא הדין שגם לגבי מכאן להבא הם יקבלו טומאה. והמהרש"ל מחק מטעם זה ברש"י שלפנינו תוספת זו בשלשה מקומות.

45. כך הגירסא בגמרא שלפנינו. והריטב"א גרס מאי טעמא והכונה היא: מדוע כשניטל העינבל הוא טמא הרי הוא כמו כלי שנשבר שבטלה טומאתו, וכתב שגם לפי הגירסא למאי חזי צריך לפרש כך את הקושיא שכיון שאינו ראוי יותר לשימוש יחשב ככלי שנשבר, שבטל ממנו תורת "כלי".

אולם בחידושי רבנו חיים הלוי [כלים י, טו] כתב שלדעת הרמב"ם נאמרו שני דינים ביחס לטומאת כלים, א. שכדי לקבל טומאה צריך שם "כלי" והקובע מה נחשב כלי לקבלת טומאה הוא כל מה שיש לו "שם" לעצמו [כגון זוג ועינבל] כמבואר ברמב"ם פרק ט, וכל כלי שמורכב מחלקים שונים אם יש לכל חלק בפני עצמו "שם" הוא נחשב לכלי. ב. שצריך שהכלי יהא ראוי לשימוש ודרשו זאת מ"כלי מעשה" ולכן צריך דרשא שכלי שעשוי להשמיע קול [דיבור] נחשב שימוש לקבלת טומאה, ולהלן סג,